

13.5.2013

Liikenne- ja viestintäministeriö

Lausuntopyyntö 4.4.2013 (LVM/1353/03/2011)

Hallituksen esitys tietoyhteiskuntakaareksi; sisäasiainministeriön lausunto

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt sisäasiainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi tietoyhteiskuntakaareksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tietoyhteiskuntakaari. Esityksellä toteutettaisiin sähköisen viestinnän sääntelyn kokonaistarkistus.

Sisäasiainministeriötä on lausuntopyynnössä pyydetty kiinnittämään erityistä huomiota hallituksen esitysluonnoksen viestinnän luottamuksellisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevaan osaan (VI), viestintäverkkoja, -palveluita ja -laitteita koskevan osan (IX) laatuvaatimuksia koskevaan 2 lukuun, viestinnän ja palvelujen jatkuvuuden turvaamista koskevaan osaan (X), viranomaismaksuja ja korvauksia koskevaan osaan (XI) sekä viranomaisten toimintaa koskevaan osaan (XII).

Uudistuksen tarkoituksena on poistaa sähköistä viestintää koskevan lainsäädännön päällekkäisyydet sekä selkeyttää, ajanmukaistaa ja parantaa sääntelyä. Sisäasiainministeriö pitää tavoitetta kannatettavana ja lausuu asiassa seuraavaa.

Viestinnän luottamuksellisuus ja yksityisyyden suoja sekä viestintäverkkojen ja viestintäpalvelujen laatuvaatimukset

Hallituksen esityksen viestinnän luottamuksellisuutta ja yksityisyyden suoja koskeva osio ei poikkea olennaisesti voimassa olevan sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) säännöksistä.

Sisäasiainministeriö pitää yhtenä viranomaisviestinnän kannalta keskeisenä säännöksenä ehdotuksen 234 §:ää, joka koskee viestintäverkkojen ja viestintäpalvelujen toimivuudesta ja laadusta vastaavien yritysten varautumisvelvoitteita muun muassa häiriötilanteiden varalta. Mahdollisuus tarvittaessa tarjota viranomaisverkon liittymiä myös muille kuin viranomaisille eli niille tahoille jotka hoitavat muun muassa maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja meripelastustoimen kannalta välttämättömiä tehtäviä, on hyvä asia. Lisäksi esitetty verkkoneutraliteetti on tarpeellinen viranomaisviestintää tukeva periaate, koska se poistaa keskeiset viestiliikenteen rajoitukset erityisesti internetliittymien osalta.

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 236 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että teleyrityksen on viivytyksettä annettava telekuuntelua tai televalvontaa suorittavalle viranomaiselle tarpeelliset tiedot telekuuntelun ja televalvonnan sekä muiden viranomaisten

tiedonsaantioikeuksien kannalta merkittävistä viestintäverkkojen ja palvelujen muutoksista jo niiden suunnitteluvaiheessa. Teleyrityksen olisi lisäksi annettava sellaiset tiedot muutosten mahdollisista vaikutuksista viranomaisten omiin tietojärjestelmiin, jotka sillä on tiedossa.

Edellä kuvatun säännöksen mukainen velvoite tiedon luovuttamiseen jo suunnitteluvaiheessa on hyvä ja parantaa poliisin mahdollisuutta varautua tuleviin muutoksiin ja niistä aiheutuviin kustannuksiin.

Viestinnän ja palvelujen jatkuvuuden turvaaminen

Esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 270 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta välittää vaaratiedotteita. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on esitetty, että vaaratiedotetta välitettäisiin vain yleisen edun kanavilla, jotka tavoittavat laajasti koko Suomen.

Sisäasiainministeriö toteaa, että vaaratiedotteen välittämistä koskevan velvoitteen tulee olla muodoltaan sellainen, että koko Suomen väestöllä on yhtäläiset mahdollisuudet saada vaaratiedote kaikkialla maassa riippumatta siitä, mitä kanavaa he kuuntelevat tai katselevat. Esitetty säännös tulisikin muotoilla siten, että kaikilla pysyvän toimiluvan haltijoilla olisi velvollisuus välittää tiedote riippumatta väestöpeitosta. Nyt lausunnolla olevan lakiehdotuksen muotoilu on mahdollista tulkita esimerkiksi siten, että ruotsinkielisillä kanavilla ei olisi velvollisuutta välittää vaaratiedotetta.

Viranomaismaksut ja -korvaukset

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa todetaan, että hallituskaudella oikaistaan teletunnistetietojen tallentamiskustannusten jakoa viranomaisten ja teleoperaattorien kesken. Kustannusten tarkastelussa oikaisua varten tulisi huomioida kaikkien telepakkokeinojen käyttöön liittyviä kustannuksia. Teleyrityksille on viestintämarkkinalaissa ja sähköisen viestinnän tietosuojalaissa asetettu viranomaisten avustamisvelvollisuuksia, joihin liittyvät kustannukset maksetaan nykyisin poliisin toimintamomentilta.

Telepakkokeinoilla ja viestintäpalvelujen tarjoajille tehdyillä tiedonsaantipyynnöillä on keskeinen merkitys yleisen turvallisuuden ja järjestyksen turvaamisessa sekä rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. Tietojen merkityksellisyyden vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että esitutkintaviranomaiset saavat käyttöönsä laissa säädettyjä tehtäviä varten juuri ne tiedot, jotka ovat rikostutkinnan tai rikosten paljastamisen osalta tärkeitä. Asia tulisikin ottaa lainsäädännössä huomioon siten, että tietojen saanti taattaisiin esitutkintaviranomaisten budjettimuutoksista riippumatta.

Sisäasiainministeriön näkemyksen mukaan periaatteena tulee olla, että kaikki yleisen turvallisuuden ja järjestyksen turvaamisessa sekä esitutkinnassa tarvittava tieto (ml. telekuuntelu ja -valvonta sekä tiedonsaantipyynnöt) on saatavilla viranomaisten käyttöön maksutta. Myös järjestelmän pystyttämisen sekä päivittämisen ja ylläpitokustannukset tulisi saattaa kansainvälisen vertailututkimuksen tulosta noudattaen operaattorin vastuulle jatkossa myös Suomessa.

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 291 §:n mukainen kirjaus kustannusvastuun jaosta teleoperaattorien ja lainvalvontaviranomaisten välillä siten, että teleyrityksillä olisi oikeus saada valtiolta korvausta viranomaisten

avustamisesta aiheutuvista kustannuksista investointikustannuksista, ei ole poliisin kannalta paras vaihtoehto, mutta parantaisi tämänhetkistä tilannetta.

Lakiehdotuksen 293 §:ssä on esitetty, että kohdennetun viranomaistiedotteen välitysjärjestelmän kustannusten korvausten osalta nykytila säilytettäisiin. Sisäasiainministeriö esittää harkittavaksi, että kustannusten korvaamisessa noudatettaisiin samaa periaatetta kuin lakiehdotuksen 292 §:n mukaisten kustannusten korvaamisessa.

Järjestelmän toteuttamisen ja ylläpidon tukeminen kuuluvat valtioneuvoston yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta 16.12.2010 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriölle. Päätöksen mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö vastaa strategisena tehtävänä varoitus- ja hälytysjärjestelmien rakentamisen ja ylläpidon tukemisesta. Suomessa ei ole kuitenkaan toteutettu voimassa olevan sähköisen viestinnän tietosuojalain mukaista kohdennettujen viranomaistiedotteiden välitysjärjestelmää.

Sisäasiainministeriö pitää tärkeänä, että tietoyhteiskuntakaassa määritellään tarkasti kohdennettujen viranomaistiedotteiden järjestelmän toteuttamis-, ylläpito- ja käyttövastuut valtioneuvoston hyväksymän yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisiksi.

Lisäksi sisäasiainministeriön esittää, että tietoyhteiskuntakaaren jatkovalmistelun yhteydessä kohdennettuja viranomaistiedotteita koskevat määritelmät muutettaisiin vastaamaan voimassa olevaa vaaratiedotelakia (466/2012).

Viranomaisten toiminta

Lakiehdotuksen 315 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että teleyrityksen on toteutettava sellainen viranomaisen määräämä toimenpide korvauksetta, joka on tarpeellinen laissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten selvittämiseksi, paljastamiseksi tai estämiseksi taikka pelastustoiminnan ylläpitämiseksi säädetyin tehtävien suorittamisessa siten kuin siitä erikseen säädetään.

Ehdotettu säännös varmistaisi sisäasiainministeriön näkemyksen mukaan sen, että esimerkiksi poliisin lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot luovutetaan poliisille maksutta. Kyseinen kirjaus on poliisin kannalta merkittävä ja selkiyttäisi tältä osin nykykäytäntöä. Poliisitoiminnan näkökulmasta säännökseen tulisi kirjata myös yhteisötilaajat ja viestinnän välittäjät sekä muut tietoyhteiskunnan palveluntarjoajat. Kirjaus selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi käytäntöä viranomaisten määräämän toimenpiteen maksuttomuudesta tietopyyntöjen osalta.

Etuoikeustoiminta

Tietoyhteiskuntakaaren valmistelun aikaisemmissa vaiheissa lakiehdotuksessa on ollut säännös etuoikeustoiminnosta. Säännös on poistettu nyt lausunnolla olevasta lakiehdotuksesta. Etuoikeustoiminnosta ja etuoikeutetusta liittymästä säädetään nykyisin viestintämarkkinalain (393/2003) 91 §:ssä. Sisäasiainministeriö pitää viranomaistoiminnan kannalta välttämättömänä, että tietoyhteiskuntakaassa on etuoikeustoimintoa ja etuoikeutettua liittymää koskeva säännös. Säännös voisi kuulua seuraavasti:

"Etuoikeustoiminto ja etuoikeutettu liittymä

Etuoikeustoiminnolla tarkoitetaan matkaviestinverkon ominaisuutta, jolla tietyn matkaviestinverkon liittymän viestinnälle voidaan antaa etuoikeus muista liittymistä tai numeroista lähetettyyn viestintään nähden.

Matkaviestinverkko on varustettava etuoikeustoiminnolla. Teleyritys ei saa tarjota etuoikeutettua liittymää yleisölle.

Liikenne- ja viestintäministeriö vahvistaa ne käyttäjäryhmät, joiden liittymille annetaan 1 momentissa tarkoitettu etuoikeus."

Lopuksi

Hallituksen esitysluonnoksen nykytilaa kuvaavan osion sivulla 23 mainitaan palo- ja pelastusviranomaiset. Sisäasiainministeriö toteaa, että mainituista viranomaisista puhuttaessa tulisi nykyisin käyttää termiä pelastusviranomaiset.

Lisäksi sisäasiainministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 299 §:ssä on virheellinen viittaus 30 §:n 1 momenttiin. Lainkohdassa tulisi sisäasiainministeriön käsityksen mukaan viitata 38 §:ään.

Keskusrikospoliisin teknisen tiedonhankinnan yksikkö vastaa kansallisesti Suomen esitutkintaviranomaisten salaisten pakkokeinojen, kuten telekuuntelun ja televalvonnan toteuttamisesta sekä näiden tiedonhankintamenetelmien käytössä tarvittavien järjestelmien kehittämisestä. Sisäasiainministeriö liittää lausuntoonsa oheiset Keskusrikospoliisin yksityiskohtaiset kommentit hallituksen esitysluonnokseen.

Kansliapäällikkö

Päivi Nerg

Neuvotteleva virkamies

Henri Helo

Liitteet

Keskusrikospoliisin lausunto 23.4.2013
Huomioita tietoyhteiskuntakaareen verkkorikostorjunnan näkökulmasta,
muistio 10.5.2013

Jakelu

Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi

Ministeri Räsänen
Valtiosihteeri Anttoora
Erityisavustajat Andersson ja Nahkala